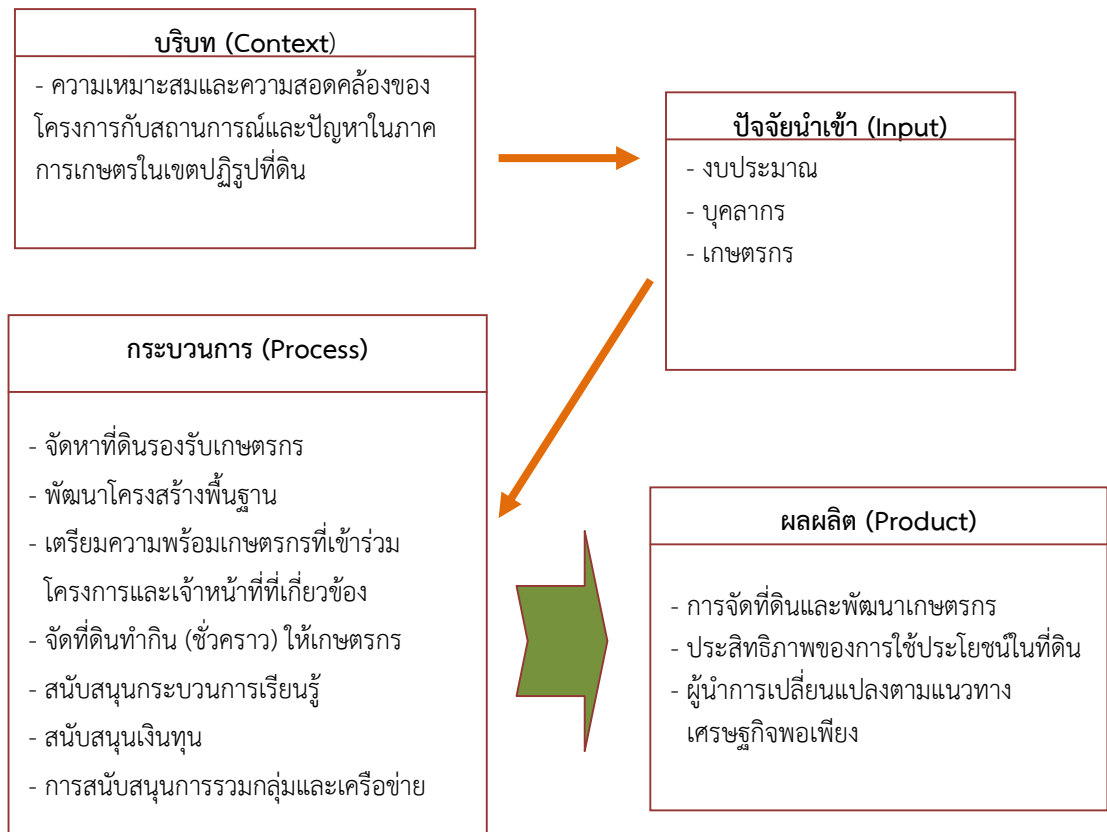

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การติดตามและประเมินผลครั้งนี้ใช้หลักการประเมินผลของ Daniel L. Stufflebeam ซึ่งได้นำเสนอรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า แบบจำลองชิปปี้ เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นทางเลือกประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร โดยสะท้อนบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิตของโครงการ (Product) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 รูปแบบการประเมิน

ภาพที่ 3.1 กรอบการติดตามและประเมินผล

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) เจ้าหน้าที่ดำเนินการโครงการทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค จำนวน 5 ราย ตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 รายนามเจ้าหน้าที่ที่เป็นตัวอย่าง

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง	สังกัด
1.	นายวินัย เมฆดำ	นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ	กลุ่มพัฒนาเกษตรกรรมรุ่นใหม่ และยุวเกษตรกร ส.ป.ก.
2.	นายณัฐพงศ์ อริยะ	ผอ.กลุ่มปฏิรูปการจัดการฯ	ส.ป.ก. เชียงราย
3.	นายไพรัตน์ โลหะบุตร	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก. นครราชสีมา
4.	นางนภาลักษณ์ จันทร์พุทธา	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินปฏิบัติการ	ส.ป.ก. ระยอง
5.	นายอุทัย ทรงศิริ	นักวิชาการปฏิรูปที่ดินชำนาญการ	ส.ป.ก. สุราษฎร์ธานี

2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการบ่มเพาะเกษตรกรอนาคตในเขตปฏิรูปที่ดิน 19 จังหวัด เกษตรกรจำนวน 310 ราย จึงเลือกติดตามและประเมินผลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย คณะผู้ติดตามและประเมินผล ได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่วนภูมิภาค ที่รับผิดชอบโครงการในการ ติดตามและประเมินผลโครงการดังกล่าว ผลการออกสำรวจเก็บข้อมูลในภาคสนามครั้งนี้ เมื่อพิจารณาสัดส่วนเป็นรายภาค พบว่า ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสัดส่วนจำนวน ตัวอย่างเท่ากันคือร้อยละ 40.7 ของประชากรทั้งหมดในแต่ละภาค (ตารางที่ 3.2) โดยสามารถเก็บ ตัวอย่างเกษตรกรได้ทั้งหมด 16 จังหวัด (ยกเว้น จังหวัดนครสวรรค์ หนองคาย และลพบุรี เนื่องจาก ไม่มีเกษตรกรอยู่ในพื้นที่โครงการ) จำนวน 172 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.5 ของประชากรเป้าหมายทั้ง โครงการ ดังแสดงตามตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนและร้อยละของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายภาค

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	172	100
เหนือ	31	18.02
ตะวันออกเฉียงเหนือ	70	40.70
กลาง	70	40.70
ใต้	1	0.58

ตารางที่ 3.3 จำนวนเกษตรกรที่สำรวจข้อมูล

ลำดับที่/ภาค	จังหวัด	จำนวนเกษตรกร ที่อยู่ในโครงการ (ราย)	จำนวนเกษตรกรที่สำรวจ เป็นตัวอย่าง (ราย)
ภาคเหนือ		87	31
1	เชียงราย	11	7
2	เชียงใหม่	30	14
3	พะเยา	42	8
4	อุตรดิตถ์	3	2
5	นครสวรรค์	1	0
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		103	70
6	นครราชสีมา	42	36
7	นครพนม	11	7
8	บุรีรัมย์	17	14
9	ศรีสะเกษ	2	1
10	อุบลราชธานี	26	12
11	หนองคาย	5	0
ภาคกลาง		110	70
12	กาญจนบุรี	9	1
13	จันทบุรี	2	1
14	ปทุมธานี	4	4
15	ระยอง	52	40
16	ลพบุรี	3	0
17	สระบุรี	35	22
18	สุพรรณบุรี	5	2
ภาคใต้		10	1
19	สุราษฎร์ธานี	10	1
รวม (19 จังหวัด)		310	172

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของการติดตามและประเมินผลครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth interview) สำหรับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ในส่วนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) การสนทนากลุ่ม (Group discussion) และแบบสังเกต (Observation)

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ

ทำการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยเอกสารทางวิชาการ บทความ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จากห้องสมุด หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และเว็บไซต์ (Internet website) แผนที่แสดงเขตปฏิรูปที่ดิน และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

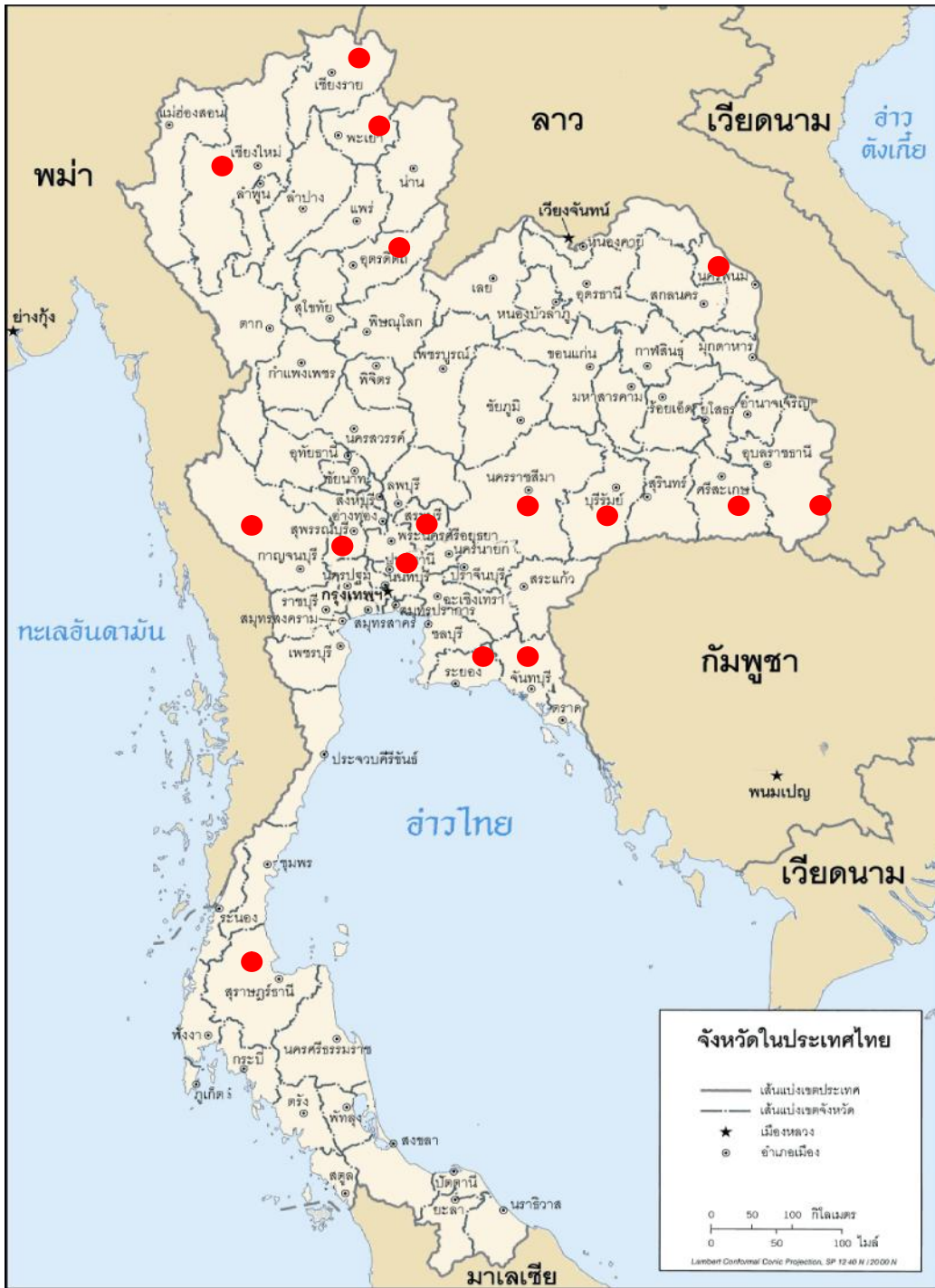
3.4.2 การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ

1) การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคทั้งหมด 5 ราย ประเด็นคำถามเกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ การดำเนินงานโครงการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานโครงการ

2) แบบสอบถาม เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเกษตรกร การใช้ประโยชน์ที่ดิน การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้ง ปัญหา และการแก้ไขปัญหาในโครงการ ในการติดตามและประเมินผลครั้งนี้

3) การสนทนากลุ่ม กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในประเด็นเกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อโครงการ การเข้าอยู่อาศัยในพื้นที่จริง การใช้ประโยชน์ที่ดิน การได้รับความรู้ทางการเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง รายได้ทางการเกษตร ลักษณะการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การรวมกลุ่ม เครือข่าย สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยการจัดเวทีจำนวน 7 ครั้ง เกษตรกรจำนวน 139 ราย

4) การสังเกต คณะผู้ติดตามและประเมินผลทำการสังเกตจากการเยี่ยมชมในแปลง และการอยู่อาศัยของเกษตรกรในพื้นที่จริง

หมายเหตุ ● จังหวัดที่เป็นพื้นที่ศึกษา

ภาพที่ 3.2 ที่ตั้งพื้นที่ศึกษาจำนวน 16 จังหวัด

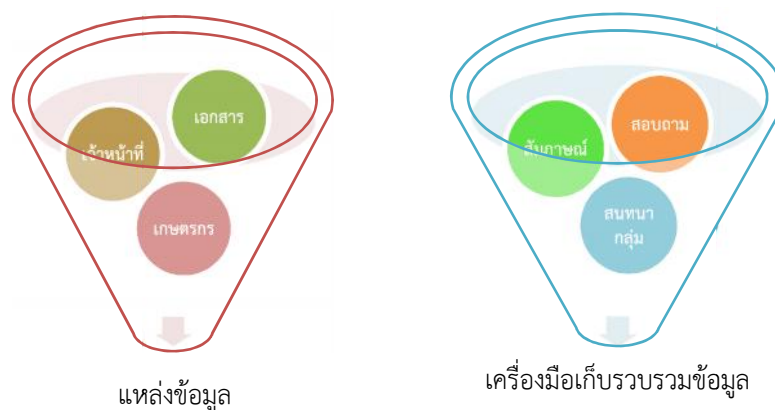
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ การจัดที่ดิน และประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ทำการวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยกำหนดประเด็นการวิเคราะห์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์อย่างเป็นระบบ ใช้ความเป็นเหตุเป็นผล และความสอดคล้องของข้อมูล จากนั้นนำเสนอบทวิเคราะห์ในลักษณะการพรรณนาและอธิบายความ ทั้งนี้ใช้ภาพถ่าย แผนภูมิ แผนภาพ ตาราง และข้อมูลเชิงปริมาณประกอบการอธิบาย

3.6 การตรวจสอบข้อมูล

สำหรับการตรวจสอบความถูกต้อง เพียงตรง และน่าเชื่อถือของข้อมูล คณะวิจัยใช้วิธีการสะท้อนข้อมูล การสอบถามซ้ำ และวิธีสามเส้า (Triangulation Method) โดยตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่ต่างกัน คือ เอกสารที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ และตัวเกษตรกร นอกจากนี้มีการตรวจสอบโดยจากวิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกัน ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และจากการสังเกต

ภาพที่ 3.3 การตรวจสอบข้อมูล

3.7 เกณฑ์การประเมินผล

ประเด็นการประเมิน	กิจกรรมหลัก	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
1. การจัดที่ดินและพัฒนาเกษตรกร	1 การเตรียมการ		
	1.1 จัดหาที่ดินรองรับเกษตรกร	1.1 ที่ดินเพียงพอต่อการรองรับเกษตรกร	1.1 มีที่ดินจัดให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเพียงพอ ร้อยละ 100
	1.2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่รองรับเกษตรกร	1.2.1 พื้นที่รองรับมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน	1.2.1 พื้นที่รองรับเกษตรกรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยรวม - ไฟฟ้า ร้อยละ 100 - ถนนเข้าแปลง ร้อยละ 100 - แหล่งน้ำอุปโภคบริโภค ร้อยละ 100 - แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ร้อยละ 100
		1.2.2 มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาพื้นที่กับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง	1.2.2 หน่วยงานภาคีมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
	1.3 อบรมเตรียมความพร้อมเกษตรกรก่อนเข้าโครงการ	1.3 เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเข้าใจเงื่อนไขการร่วมโครงการ	1.3 เกษตรกรที่ผ่านการอบรมและผ่านการคัดกรองเข้าใจเงื่อนไข ร้อยละ 100
	1.4 เตรียมความพร้อมเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาค	1.4 เจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาคมีความรู้ ความเข้าใจ วิธีการปฏิบัติงาน และเงื่อนไขของโครงการ	1.4.1 มีคู่มือปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ที่ระบุวิธีการปฏิบัติงาน เงื่อนไขการจัดที่ดิน และการสนับสนุนของหน่วยงานที่ชัดเจน
1.4.2 เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการทราบเงื่อนไข และวิธีปฏิบัติด้านการจัดที่ดินภายใต้โครงการตรงกันทุกจังหวัด			

ประเด็นการประเมิน	กิจกรรมหลัก	ตัวชี้วัด	เกณฑ์
	2. การจัดที่ดินและพัฒนาเกษตรกร		
	2.1 การจัดที่ดินให้เกษตรกร (สิทธิการใช้ประโยชน์ชั่วคราว)	2.1 เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้รับการจัดสรรที่ดินให้ใช้ประโยชน์ชั่วคราว	2.1 เกษตรกรผ่านการเตรียมความพร้อมได้รับการจัดสรรที่ดินให้ใช้ประโยชน์ชั่วคราว ร้อยละ 100
	2.2 สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้	2.2 เกษตรกรได้รับการพัฒนาความรู้ ด้านการเกษตร และการจัดการ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	2.2 เกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรพื้นที่ให้ใช้ประโยชน์มีการอบรม/ดูงาน ด้านการเกษตรและการจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
	2.3 สนับสนุนเงินทุน	2.3.1 เกษตรกรได้รับเบี้ยเลี้ยงในการดำรงชีพ ระยะเวลา 3 เดือน และค่าปัจจัยการผลิต	2.3.1 เกษตรกรที่ได้รับจัดสรรที่ดินให้ใช้ประโยชน์ชั่วคราวได้รับเบี้ยเลี้ยง และค่าปัจจัยการผลิต ตรงตามเวลาที่กำหนด
		2.3.2 เกษตรกรเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการลงทุนเบื้องต้น	2.3.2 เกษตรกรที่เสนอโครงการเพื่อขอกู้เงินกองทุนปฏิรูปที่ดิน ได้รับอนุมัติให้กู้เงินเพื่อการลงทุนเบื้องต้น
	2.4. การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ และหน่วยงานภาคี	2.4 เจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. มีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีอื่นๆ	2.4 หน่วยงานภาคีมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ
2. การใช้ประโยชน์ในที่ดิน	1. การสนับสนุนการใช้ประโยชน์ที่ดินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	1. จำนวนเกษตรกรที่ทำการเกษตรสอดคล้องตามแนวทางการเศรษฐกิจพอเพียง	1. เกษตรกรมีรูปแบบการผลิตสอดคล้องตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงไม่น้อยกว่าร้อยละ 10
3. ผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	1. สนับสนุนการพัฒนาเกษตรกรผู้นำและการสร้างกลุ่มเครือข่ายระหว่างเกษตรกรในโครงการและชุมชน	1.1 เกษตรกรเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	1.1 เกษตรกรเป็นผู้นำศูนย์เรียนรู้ ต้นแบบการทำเกษตรตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10
		1.2 เกษตรกรมีการรวมกลุ่ม/เครือข่ายการเรียนรู้ การผลิต การตลาด	1.2 เกษตรกรมีการรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ หรือ การผลิตและการตลาด

